

İNSANLIK İÇİN EN BÜYÜK TEHDİT, BİZZAT İNSAN DOĞASIDIR

Serdar BİLİR, 28 Şubat 2021

<https://www.gzt.com/cins/insanlik-icin-en-buyuk-tehdit-bizzat-insan-dogasidir-3579440>

Bu yüzyılın sonunda ve daha sonrasında akıllı implantlar ve nöro-protezler günlük hayatın bir parçası hâline gelebilir. Dahası teknolojik değişim hızlanıyor. Primitif cep telefonları ve tüm dünyaya yayılan sofistike akıllı telefonlar arasında geçen süreyi kıyaslayın. Nöro-çipin üzerindeki "dar" süper zekâ senin programlanabilir bir dijital zombinin yapabileceği her şeyi ve daha fazlasını yapabileceğın manasına geliyor. Transhümanlar süper zeki ve süper duyarlı olacak.

David Pearce, insanüstü mutluluğu elde etmek ve acıları ortadan kaldırmak için transhümanizmi savunan İngiliz filozof ve Dünya Transhümanist Derneği'nin de kurucusu. Son yıllarda yaşanan biyo-teknolojik gelişmeler nedeniyle transhümanizm kavramı artık gündemimizin tam ortasında olması gerektiğine inandığımız bir mesele. Bundan ötürü Pearce'a transhümanizmin ne olduğunu, amacını ve kurmaya çalıştıkları meçhul geleceği sorduk.

Transhümanizm fikrine baktığımızda bazı düşünürler için insanlığa dair en büyük umut olarak görülürken başka birçok düşünür için de tamamen reddedilmesi gereken yıkıcı bir fikir olarak değerlendiriliyor. Sorularım ne iyimser ne de kötümser olacak. Size tamamen önyargısız ve ön kabulsüz bir biçimde transhümanizm fikrinin tereddüt uyandıran kısımlarını ve vadettiklerini sormak istiyorum. Transhümanizm, her ne kadar kulağa hoş gelen şeyler vaat etse de aslında insanlığa zarar verecek bir proje mi? Transhümanizmin başarılı olması insanlığın sonu anlamına mı geliyor?

Öncelikle transhümanistlerin çabasının ne olduğuna bakalım. Transhümanistler, süper uzun bir ömür, süper zekâ ve süper mutluluk dünyası yaratmaya çalışıyorlar (bir "3S" medeniyeti). İnsanlar ve diğer hayvanların aksine, transhümanlar ihtiyarlayarak çökmeyecek ve ölmeyecek: Yaşlanma adını verdiğimiz korkunç hastalık tedavi edilecek ve iyileştirilecek. İnsanın bilişsel sınırları aşılabilir. Yapay zekânın çok hızlı gelişmesiyle insan genomunun baştan yazılması, tamamı süper zekâlardan oluşan bir toplum spektrumu yaratacak. Ağrı ve acının yerini biyolojisi daha medeni olan bir sinyal sistemi alabilir. Bu sayede hedonik adaptasyonun negatif geribildirim mekanizmaları yeniden ayarlanabilecek ve transhümanlar, aklın yeni mimarisinin (tamamen akıl gradyanları tarafından canlandırılan bir yaşam) tadını çıkartacak.

İnsanlık bu büyük devrimsel değişimi kendisine bir tehdit olarak mı görmeli? Yoksa tam tersi mi?

Transhümanistler eğer başarı gösterebilirlerse bu arkaik insanlar için yolun sonu olur. Eğer taksonomik bir ayırım söz konusu olsaydı, "homo sapiens" endişelenmeliydi. Bireysel insanlar süper insana dönüşmekten korkmamalı. En azından yeni yürümeye başlamış bir çocuğun büyüyerek bir yetişkine dönüşmekten korktuğundan daha fazla korkmamalı. Bence, ulaşacağımız yerin neresi olduğundan değil yolumuzdaki engeller ve gizli tehlikelerden tedirginlik duymalıyız. Beyin ödül sistemimizin ustalığı, post-human medeniyetindeki sıradan günlük yaşamı insan tecrübe sınırlarının ötesinde muhteşem hâle getirecek.

Günümüzde, bazı insanlar büyüyen makine zekâsını tehdit olarak görüyor. Dijital bilgisayarlar ve silikon robotlar insanlara bilgi alanında çok daha üstün geliyor. Elon Musk'ın kaba prototipi, neuralink, nöro-çiplerle dolu bir dünyaya delalet ediyor. Bu yüzyılın sonunda ve daha sonrasında akıllı implantlar ve nöro-protezler günlük hayatın bir parçası hâline gelebilir. Dahası teknolojik değişim hızlanıyor. Primitif cep telefonları ve tüm dünyaya yayılan sofistike akıllı telefonlar arasında geçen süreyi kıyaslayın. Nöro-çipin üzerindeki "dar" süper zekâ senin programlanabilir bir dijital zombinin yapabileceği her şeyi ve daha fazlasını yapabileceğin manasına geliyor. Transhümanlar süper zeki ve süper duyarlı olacak.

Elbette buna bazı insanlar karşı çıkıyor değil mi?

Kaçınılmaz bir şekilde, bazı gelenekçiler ve dindarlar transhumanist projeye karşı alarma geçmiş durumdadır. İnsanın tanrı suretinde yaratıldığına inanıyorsanız, insan doğasında yapılacak her değişiklik sizin için kesinlikle kötü sonuçlanacaktır. Bu görüşe karşılık, transhümanistlerse insanı daha iyi ve hayal edilemeyecek kadar yüce olan bir şeye giden basamak taşı olarak görüyorlar.

Peki biyo-teknolojinin zamanla tehlikeli hâle gelme olasılığı hakkında ne söylemek istersiniz?

İnsanlığa en büyük tehdit biyo-teknoloji değil, bizzat insan doğasıdır. Daha spesifik olursak erkek insan doğasıdır. Doğal seleksiyon, erkek insanları hem diğer varlıkları avlaması hem diğer erkek primatların rakip koalisyonlarına karşı çıkması hem de bölge savaşları yapabilmesi için dizayn etti. Toplu katliam silahları çağındayız. Diğerlerine zarar vermeye olan genetik yatkınlığımız, küresel bir felaketle sonuçlanabilir. Biyo-teknoloji ile örneğin, sentetik gen sürücüleri (cf. <https://www.gene-drives.com>) teorik olarak vektör kaynaklı hastalıkları yenmek, yaşayan dünyanın şefkatli yönetimini desteklemek ve mutlu bir biyosfer yaratmak için kullanılabilir.

Ben gençliğin sürdürülebilir olduğu ve zekânın dışarıdan üst düzeye güçlendirilebildiği bir dünyayı arzuluyorum.

"TASARIM BEBEK YAPIMI" DEVRİMİNE İHTİYACIMIZ VAR

Ancak silahlı gen sürücüleri, devlet aktörleri veya biyo-teröristler tarafından yüz milyonlarca insanı mahvetmek ve öldürmek için kullanılabilir. Bu riskler nasıl minimize edilebilir?

Küresel felaket riskine yönelik şaşırtıcı ve basit fakat kolay olmayan bir çözüm mevcut: Bir biyo-mutluluk devrimi. Bütün potansiyel ebeveynler için implantasyon öncesi genetik tarama danışmanlığına ve CRISPR gibi gen düzenleme araçlarına evrensel erişim, bütün çocukların mutlu doğmasını sağlayabilir. Mutluluk (Mutsuzluk) ve küresel felaket riski arasındaki bağlantı açık görünmeyebilir. Yine de insanlar hayatı ne kadar tutkulu bir şekilde seviyorsa onu korumak ve muhafaza etmek için o kadar hevesli davranıyorlar. Diğer şeyler eşit olduğunda yapısal olarak daha mutlu bir dünya daha güvenli bir yer olacaktır. Fakat önce, geleneksel cinsel üremenin genetik saçmalıklarının yerini alacak bir "tasarım bebek yapımı" devrimine ihtiyacımız var.

BENİ TRANSHÜMANİST OLMAYA İTEN SEBEP, ACI ÇEKME PROBLEMİDİR

Transhümanizmi neden bu kadar güçlü bir şekilde savunuyorsunuz? Motivasyonunuzu öğrenebilir miyim?

Transhümanist hareket farklılıklarla doludur. Çoğu transhümanist yaşam süresinin radikal uzatımına ya da makine süper zekâsına odaklanır. Ben gençliğin sürdürülebilir olduğu ve zekânın dışarıdan üst düzeye güçlendirilebildiği bir dünyayı arzuluyorum. Ama beni transhümanist olmaya iten ana sebep bu değil, acı çekme problemidir. Darwinci yaşam, akıl almaz derecede acımasızdır. Yüz milyonlarca insan kronik ağrılar ve depresyondan muzdarip. milyarlarca hayvan-her biri bir insan bebeği ya da yeni yürümeye başlayan bir bebek kadar hisli/duygulu- korkunç fabrikalarda, çiftliklerde ve mezbahalarda acı çekiyor ve ölüyor. Bu hayvanların özgür yaşayan trilyonlarcası doğada acı çekiyor ve ölüyor. Acı çekme sorununa karşı bildiğim tek kapsamlı çözüm genetik kaynak kodlarını yeniden yazmak ve biyosferi yeniden programlamaktır. Kölelik karşıtı proje tamamlandığında, etik görevlerimizin yerine getirileceğini düşünüyorum.

Dahası var mı bu sürecin?

Elimizde daha fazlasını yapma imkânı varken neden burada duralım ki? Beyin ödül devremizin ustalığı bize daha fazla hedonik devrim vaat ediyor. Posthuman (insan sonrası) yaşamının "en karanlık derinlikleri", en mutlu transhumanın zirve deneyimlerinden daha zengin olabilir.

Hiç bitmeyen, sınırsız bir gençlik transhümanizmin nihai hedefi değildir, daha ziyade gençlik zindeliği, hayatı değerli kılan tüm faaliyetlerden zevk almaya devam etmenin önkoşuludur.

SINIRSIZ GENÇLİK, SONSUZ KİŞİSEL GELİŞİM VE BÜYÜMEYİ TEŞVİK EDEBİLİR

Peki, transhümanizmin nihai hedefi ölümsüz insan mıdır?

Hiç bitmeyen, sınırsız bir gençlik transhümanizmin nihai hedefi değildir, daha ziyade gençlik zindeliği, hayatı değerli kılan tüm faaliyetlerden zevk almaya devam etmenin önkoşuludur. Bütün transhümanistler, bilim aracılığıyla ölümü ve yaşlanmayı yenmeyi arzu eder. Cryonics-belki de cryothanasia- posthuman cenneti kaçırmak istemeyen yaşlı insanlar için geçici önlemlerdir. Mecazi anlamda konuşursak, evet, transhümanistler ölümsüzlüğü ararlar. Ancak 1) evrenin ısı ölümünü (evrenin büyük donma ile yok oluşuna dair bir görüş) durdurmak için geçerli bir öneri mevcut değil ve 2) ölümsüzlük fikri, mantıksal olarak savunulamaz olan kalıcı bir metafizik egonun felsefi kavramlarına dayanır. Örneğin beyinde bulunan tipik bir proteinin yarı ömrü yaklaşık 12 ile 14 gündür. Herhangi bir durumda, yeni yürümeye başlamış ölümsüz bir çocuğun işlevsel analogu olmak ister miydiniz? Yaşlanmanın biyolojisini yenmek, durağanlık reçetesi değildir. Arkaik insanlarda yaşlanmanın getirdiği amansız fiziksel ve entelektüel gerilemenin aksine, sınırsız gençlik zindeliği, sonsuz kişisel gelişim ve büyümeyi teşvik edebilir.

Transhümanizmin bir ihtiyaç değil, bir plan olduğunu düşünenlere karşı ne söylersiniz?

Antoine de Saint-Exupery'nin de dediği gibi "Plansız bir hedef sadece temennidir". Bugün süper zekâ, süper uzun ömür ve süper mutluluk için yapılan savunma güvenilir bir plandan çok bir slogana benziyor. Fakat, gerontolog Aubrey de Grey'in çığır açan Yaşlılığı Bitirmek (2007) çalışması bir istisna. Veya filozof Nick Bostrom'un Süper Zekâ'sı, I.J. Good / Eliezer Yudkowsky'nin yazılım tabanlı yapay zekâyla kendini yinelemeli olarak geliştiren "zeka patlaması" senaryosu. Ya da, psiko-farmakolog Alexander Shulgin'in PiHKAL(1991) ve TiHKAL (1997) adlı kitabı, uyanma bilincinin rüya görme bilincinden farklı olduğu kadar başka deneyim uzaylarını keşfetmek için bir metodoloji sunan kitaplar: Gündelik Darwinci bilinç, milyarlarca seçeneğin arasında sadece küçük bir alanı kapsıyor.

Burada sizin esas odaklandığınız nokta nedir peki? Sadece acı çekme problemini gidermek mi?

Benim odaklandığım nokta -tamamen zekânın saadetine dayanan yaşamdan acı çekme biyolojisini söküp almak- dilekleri ayrıntılı teknik planlarla bir araya getirmektir. Şüphesiz, acı biyolojisinin aşamalı olarak kaldırılması teoride mevcut teknolojilerin fark edilebilir uzantıları,

özellikle de CRISPR genom düzenleme ve sentetik gen sürücülerini ile gerçekleştirilebilir. Nihayetinde kölelik karşıtı projenin önündeki en büyük zorluk teknik değil, etik-ideolojik ve politiktir. Özet olarak, birçok insan Gautama Buddha'nın ıstırabın sona ermesi talebini yinelemekten mutludur. Pek çok insan, tüm canlılara uzanan eski Hint şiddetsizlik ilkesi olan ahimsa'ya ve Hristiyan İncil'deki Yeşaya kitabında peygamberlik edilen barışsever krallığa ve aslında tüm yaratılış için Allah'ın rahmetine (rahman) sözlü olarak hizmet eder.

"ACILARI BİTİRMEK İÇİN YÜZ YILLIK BİR PLAN", BİRLEŞMİŞ MİLLETLER VE DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ HİMAYELERİNDE YÜRÜTÜLEN BİR PROJE

Yine de kölelik karşıtı projenin gerektirdiği acıyı ortadan kaldırmak için somut, biyolojik- genetik adımları düşünmeye hazır mıyız?

Size detaylı bir politik planın adını vermek istiyorum -Acıları bitirmek için yüz yıllık bir plan (a Hundred-Year Plan to End Suffering) Birleşmiş Milletler ve Dünya Sağlık Örgütü himayelerinde yürütülen bir proje-. Uygulamada, böyle bir plan-uluslararası koordineli çalışma- muhtemelen sadece ütopyik bir fantezidir. Ben mizaç olarak kötümser/karamsarlardan/pesimistlerden biriyim. Yüzlerce yıllık acı ve ıstırabın, hedonik sıfırın altındaki tecrübelerin tamamından kurtulmadan önce bir kez daha önümüze yığılmasından korkuyorum. Darwinci yaşamın ölüm spazmları çirkin ve korkunç sürprizlerle dolu olacak. Ancak acı çekmenin moleküler biyolojisinin uzun vadeli bir geleceği yok.

Son yüzyıllarda teknolojik gelişmelerle yaşam alanlarımızı mahvettik. Sizin savunduklarınızla bunun daha da artmayacağı ne malûm?

"Yaşam alanlarının tahrip edilmesinden fabrika çiftliklerine ve kitle imha silahlarına kadar, teknolojik gelişmeler gerçekten de dünyayı iyi bir yerden ziyade çoğu zaman daha kötü bir yer haline getirdi."

Neden geleceğin farklı olacağını varsayalım?

Başlangıç olarak, biyo-teknoloji bize acı çekmeyi fizyolojik olarak imkânsız hale getirecek araçlar sunuyor. Herhangi bir şeyin "yanlış gitmesinin" olağan anlamı, eğer zararlı uyaranlar, duygusal sıkıntıdan ziyade öznel iyi oluşta yalnızca bilgiye duyarlı bir düşünüşe neden olursa değişir. Jo Cameron'a bir göz atın¹, hiçbir zaman ağrı, endişe veya depresyon yaşamaz. Yine de refahın bilgiye duyarlı gradyanlarıyla canlandırılmış yaşam sürdüren bir sosyal sorumluluk sahibi vegan ve emekli bir öğretmen. Dahası yakın bir zamana kadar Jo kendisinin normal olduğunu sanıyordu! Elbette Jo Cameron dünyayı yaratmanın önünde büyük tuzaklar bulunuyor. Ancak şimdilerde hafife aldığımız acısız/ağrısız cerrahi gibi binlerce icat ve yenilik de

zamanında büyük tuzaklar bulunduruyordu. Tüm hissedebilen varlıkların gelişebileceği bir medeniyet inşa etme konusunda etik olarak ciddiyssek, ileri teknolojiyi kullanmalıyız. Etik açısından bunun herhangi bir alternatifini de bilmiyorum.

Transhümanizm, insansız bir toplumu hedefliyor mu? Eğer öyleyse bu, dünyanın sonu değil mi?

Yazar Richard Bach'ın sözleriyle, "Tırtılın dünyanın sonu dediği şeye, usta, bir kelebek der." Asla yaşlanmayan güzel ve mutlu süper dâhilerden oluşan bir toplum, rahatsızlık dolu Darwinci insanlardan oluşan bir toplum gibi değildir, daha iyidir. Darwin sonrası geçiş, bildiğimiz şekliyle dünyanın sonunu kesinlikle işaretleyecektir. Ancak dünyanın hedonik sıfırın altındaki son deneyimi medeniyetin sonunu değil, sadece başlangıcı işaret ediyor.

- **1. (cf. "A World Without Pain": <https://www.newyorker.com/magazine/2020/01/13/a-world-without-pain>). Jo, doğal olarak olağanüstü yüksek seviyelerde anandamidiyle (Sanskritçeden "mutluluk" anlamına gelir)**